

אורות השבוע

ט' כסלו תשס"ז

ויצא

גליון תורני
היוצא לאור ע"י
כולל זכרון שניאור

אור הלכה

בענין אין מערבין שמחה בשמחה

הרב משה מנחם ליברמאן

אפשר למוכרו, מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובו על בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבלות וכל אותן הימים נוהג בדברים שבצנעה כשבת, ועי"ש. ונראה שזה שכתב *כשבת* מדויק היטב לשיטתו, שהרי כתב לעיל בפ"י א"א וז"ל השבת עולה למנין שבעה ואין אבלות בשבת אלא בדברים שבצנעה עי"ש ואילו לענין רגל כתב שם בהלכה ג' וז"ל הרגלים וכו' אין דבר מדברי אבלות נוהג בהן ועי"ש. ולכן הוצרך הרמב"ם לומר שיש לשבעת ימי המשתה דין רק כשבת ומפני זה נוהגין בהן אבלות של דברי צינעה. אבל קשה מהרמב"ם שם בפרק י"א הלכה ז' שנראה כסותר את עצמו שכותב בפירוש שהם כרגל וז"ל, שבעת ימי החתנות הרי הן כרגל ומי שמת לו מת בתוך ימי המשתה אפילו אביו ואמו משלים שבעת ימי השמחה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבלות ועי"ש. וכן משמע שבוה הצירוף אין אבלות כלל שלא הזכיר הרמב"ם שום אבלות באותן הימים.

והנה נראה לי לתרץ שסובר הרמב"ם שיש שני דינים לשבעת ימי החתנות: (א) דין של שבעת ימי המשתה (וב) דין של שבעת ימי השמחה. שבריש הלכות אבל בפרק א' הלכה א' כותב וז"ל ומושה רבינו תיקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה. ועי"ש, שמושה רבינו תיקן שבעת ימי המשתה. וברמב"ם בהלכות אישות פרק י' הלכה י"ב כותב וז"ל וכן תקנו חכמים שכל הנושא בתולה יהא שמח עמה שבעת ימים ועי"ש, שחכמים תקנו שבעת ימי השמחה. ולפי זה יש לבאר שיטת הרמב"ם בענין שבעת ימי החתנות, שלדעתו דין רגל נובע מהדין של שמחה, שהדין של ימי שמחה גורם לאותן הימים להיות כרגל. על כן הרמב"ם בהלכה ז' כותב שהן כרגל משום שיש לאותן הימים גם דין של ימי שמחה, שבאותו הלכה הרמב"ם מדבר בענין שהשבעת ימי החתנות כבר התחילו קודם שמת לו מת, ומפני זה כבר חל על אותן הימים דין של ימי שמחה, והרי הוא כרגל

איתא בירושלמי מועד קטן (פרק א' הלכה ז') דדרשינן מ"מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת", שאין מערבין שמחה בשמחה ולכן אין נושאים נשים במועד. וכן פסק הרמב"ם בהלכות אישות (פרק י' הלכה י"ד) וז"ל, ואפילו בחולו של מועד אין נושאים נשים כמו שביארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה שנאמר מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת וע"ש.

ברם איתא ג"כ בבבלי מועד קטן (דף ח:): דין זו של אין מערבין שמחה בשמחה, בשם ר' חנינא, לטעם דאין נושאים נשים במועד, אבל רב הונא חולק ואומר דאין נושאים נשים במועד "מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו. . . שנאמר ושמחת בחגך ולא באשתך". ועי' ברמב"ם הלכות יו"ט (פרק ז' הלכה ט"ז) דפסק כרב הונא וכתב וז"ל ואין נושאים נשים. . . במועד כדי שלא תשתכח שמחת החג בשמחת הנישואין אבל מחזיר הוא את גרושתו ומארסין נשים במועד ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין ולא סעודת נישואין כדי שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג עכ"ל.

והקשה הלחם משנה דהרמב"ם סותר את עצמו דכאן נראה דפסק כרב הונא דאמר מפני שמניח שמחת הרגל ובהלכות אישות נראה דפסק כרב חנינא דאמר לפי שאין מערבין שמחה בשמחה ואיך פסק בהלכות יו"ט כטעם דמניח שמחת הרגל ובהלכות אישות כטעם דאין מערבין.

ועוד יש להקשות דבהלכות יו"ט הוסיף הרמב"ם וכתב וז"ל, ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין ולא סעודת נישואין ע"ש, ואילו בהלכות אישות אינו מזכיר שום ענין של סעודת נישואין בחוה"מ ורק מיירי בנישואין עצמו. למה השמיט הרמב"ם נקודה זו מהלכות אישות. ונראה ליישב קושיות אלו בהקדם סתירה אחרת שנמצא ברמב"ם. דהנה כתב הרמב"ם בהל' אבל (פי"א פ"ח) וז"ל, הכין כל צרכי הסעודה ואפה פתו וטבח טבח כדי שיכנסו לשמחה ומת לו מת קודם שיכנסו לשמחה וכו' ואם נתן מים על גבי בשר שהרי אי

שהמצוה דשמחה לא מניח למצוה דאבילות לחול (כמו דאיתא במועד קטן דף י"ד: ועי"ש) וכיון שכן רק אחר שהשלים שבעת ימי החתנות נוהג שבעת ימי אבילות. אבל בהלכה ח' הרמב"ם מדבר בענין שכבר קודם החתונה מת לו מת, ורק מפני הפסד סעודה, כמו שמבואר שם ברמב"ם, הקילו לעשות החתונה, וכיון שכן הדין דימי שמחה לא יכול לחול שזהו סתירה למצוה דאבילות (כשנת"ל) שכבר חל עליו, ורק הדין דימי משתה יכול לחול שאין בזה ענין של שמחה כלל. ובוזה כתב הרמב"ם שכשיש רק הדין דימי משתה יש לאותן הימים דין רק כשבת. ומפני זה נוהג בימים אלו אבילות של דברי צינעא. ונראה שכן מדויק ברמב"ם שהרי בהלכה ז' כתב משלים שבעת ימי השמחה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות ואילו בהלכה ח' אינו מזכיר הדין של ימי שמחה בכלל. ונראה שלפי יסוד זה אפשר לתרץ הקושיות שהקשינו לעיל. דהנראה לומר שלהרמב"ם יש ב' מיני ודיני "אין מערבין שמחה בשמחה": (א) אין מערבין שמחה בשמחה מדיני הלכות יו"ט, דהיינו שאסור להניח שמחת הרגל לעסוק בשמחת הנישואין משום ושמחת

בחגיג ולא באשתד' (וב) אין מערבין שמחה בשמחה מדיני הלכות אישות, (וגם מצד הלכות יו"ט) דהיינו שאסור לערב שמחת הנישואין בשמחה אחרת דילפינן ממלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת. והנ"מ בין שני דינים אלו הוא סעודת נישואין. דהיינו שמצד הלכות אישות ונישואין יש דין מיוחדת של משתה לבד מהדין שמחה כנשת"ל, דהדין של שמחה בנישואין אינו רק שהחתן צריך לא לעסוק בשום דבר אלא להיות שמח עם אשתו שבעת ימים. ולכן אינו מזכיר הרמב"ם בהלכות אישות איסור לעשות סעודת נישואין במועד משום אין מערבין שמחה בשמחה, שמצד הלכות אישות לא הוא נחשב הסעודה לשמחה אלא למשתה. מיהו מצד הלכות יו"ט, שחלק גדול ועיקר של מצות שמחת יו"ט היינו משתה דהיינו אכילה ושתיה משום שאין שמחה אלא באכילה ושתיה -- אין שמחה אלא בבשר ויין, הוא נחשב סעודת נישואין לשמחה מדיני הלכות יו"ט ויהי אסור לעשות משום ושמחת בחגך ולא באשתד'. ולכן כתב הרמב"ם בהלכות יו"ט שאסור לעשות סעודת נישואין במועד משום אין מערבין שמחה בשמחה.

הרב ליברמן מבוגרי הכולל, ולומד בהכולל בוקר אשר על יד הכולל.

אור מקרא

"אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים"

שמים (רשי" שם). ויעקב אבינו הרגיש וראה את היראה השורה על המקום, מקום המקדש, ואמר - מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים, הבית עצמו, "וזה שער השמים" -- אותן י"ד השנים שלמדתי עד עתה בבית מדרשו של עבר היו תרעא לדרתא, שער הבית, וליכנס לדרגת היראה. כן יהיה בנין הישיבה המפואר שער הבית ובית עצמו, מקום תורה ויראה גם יחד.

מובא בספר עיטורי תורה, שבשעת חנוכת הבית של ישיבת חכמי לובלין שנתקיימה בר"ח סיון תר"ץ, דרש אדמו"ר ר' אברהם מרדכי מגור (האמרי אמת), בשם הבעש"ט את הפסוק הנ"ל. דהנה חז"ל אמרו: "חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד" (יומא עב:) (אוי למי שאין לו בית ושער לבית עושה). דיראה נקראה בית, ותורה שער הבית, שהתורה השער ליכנס בה ליראת